

פרוטוקול מס' 120

מישיבת ועדת הפנים ואיכות הסביבה
מיום ד', כ"ו בתשרי תשל"ו - 1.10.75, בשעה 10.30

נ כ ח ו :

חברי הוועדה:

- י. תמיר - היו"ר
- א. אבוה צירא
- נ. אליעד
- י. בארי
- א. ורדיגר
- ב. מואב
- ד. קורן

מוזמנים:

- ד. גלס - מנכ"ל משרד הדתות
- י. ויינברג - סמנכ"ל משרד הדתות
- י. היבנר - סגנית מנכ"ל משרד הפנים
- ש. היזלר - משרד הפנים
- א. שפט - משרד הפנים
- א. פרנקל - משרד הדתות
- ש. מירון - יועץ שיפוטי למערכת בתי-הדין הרבניים
- י. רנדבג - משרד הדתות

מזכיר הוועדה: י. ברזני

רשמה: נ. רינגלר

סדר-היום: א. רשימות פסולי חיתון.

היו"ר י. תמיר:

אני פותח את הישיבה.

א. רשימות פטולי חיתון

יזמתי דיון בנושא זה משום שחשבתי לנכון שוועדת הפנים של הכנסת האמונה על משרד הפנים ומשרד הדתות תתייחס לרשימות שפורסמו ברעש כל כך גדול והמעסיקות את אמצעי התקשורת ודעת הציבור.

אני מציע שהדיון יהיה בשני שלבים. הישיבה הראשונה - היום - תוקדש לשמיעת דברים מפי באי כוח משרד הדתות ומשרד הפנים. החברים יציגו שאלות; הישיבה השנייה - אם אפשר נקיימה בשבוע הבא - תוקדש לשמיעת תשובות והסקת מסקנות. סדר דיון זה טוב לגופו של דבר וכרוך בעובדה שחברים מהמערך פנו אלי שלשום וביקשו לדחות את הישיבה כי הם עסוקים בתפקידים שהמפלגה הטילה עליהם. חברת-הכנסת הרליץ ביקשה לדחות הדיון בסעיף ב' וחבר-הכנסת יריב נקרא להתייעצויות פנים-מפלגתיות וקשה היה לו לסרב. כך שחלק מחברי הוועדה מודע לנושא, רצה לקחת חלק בדיון, ואינני רואה שום טעם שנסיים הדיון בהעדרם של החברים שאינם יכולים להשתתף. זוהי הצעת נוהל העונה על בקשת החברים.

א. ורדיגר: המושב החדש של הכנסת ייפתח ב-20 באוקטובר.

האם הדיון בוועדת הפנים מונע העלאת נושא זה במליאת הכנסת? אם הנושא יועלה במליאה - ואני בטוח שיותר מחבר-הכנסת אחד יעלה את הנושא, שאלתי היא: מה יתן לנו הדיון היום אם נצטרך אחר-כך לדון בנושא בעקבות הצעה לסדר-היום של אחד מחברי הכנסת אשר תועבר לדיון לוועדת הפנים? מה למעשה נותן לנו הדיון היום? מה עוד, שאנחנו מתכנסים כאשר יש אי אלו תגובות בעתונות, מכתבים למערכת, אבל אמצעי התקשורת וגם העתונות למעשה הפסיקו הפרסומת הגדולה בנושא זה. לו אפשר היה להבטיח שאנחנו כוועדה המוסמכת של הכנסת נדון ונסכם את הדברים - אדרבא, אבל אם נצטרך להזכיר ולדון שוב על כל הנושא הזה - אני מציע, כיוון שהמוזמנים הופיעו, נשמע אותם אבל לא נמשיך בדיון ונמתיץ עד שהמליאה תעביר אלינו נושא זה לדיון.

היו"ר י. תמיר:

חשתם שלא מיהרתי לזמן דיון בנושא זה. ברגע שהדברים התפרסמו ברעשנות על-ידי הטלוויזיה חשבתי אם לזמן ישיבה מיד. חיכיתי לראות מה תהיה ההתפתחות, מה עוד שהדברים אינם ברורים היום, אבל לא ייתכן שוועדה של הכנסת האמונה על משרד הדתות ותחום פעולתו לא תקיים דיון בנושא זה, גם אם הכנסת בפגרה והנושא לא הועבר לדיון בוועדה בעקבות הצעה לסדר-היום שהועלתה בנושא זה בכנסת. כל היתר כשר לפי הנוהלים והתקדימים. אנשים יכולים לשאול: היכן בכלל הכנסת? הטלוויזיה, הרדיון והעתונות יורשים את הכנסת. (א. ורדיגר: שמעתי שחברי הכנסת אספו חתימות כדי לכנס את הכנסת ולדון בנושא זה.) (ג. אליעד: אספנו, אבל לא הצלחנו לגייס 30 חתימות.) אני חושב שחשוב מאוד שלא נפגור אחרי ההתפתחות וזו היתה הסיבה שהמתנתי לראות כיצד תהיה ההתפתחות. טענתו של חבר-הכנסת ורדיגר שהגל הגועש בנושא זה דעך - אין זה כך, היה שידור מעניין מאוד בגלי-צה"ל, גם הרב מירון השתתף בדיון בטלוויזיה והציג את העניין יפה. החברים בכנסת לא שקטו על השמרים. כך שוועדת הפנים אסור לה להתעלם מנושא זה, גם אם היא לא נחפזה לדון בנושא. נוכחים בישיבה זו 6 חברי הוועדה - זהו ציבור נכבד בזמן הפגרה - מה עוד ש-6-7 חברים ביקשו לדחות את הישיבה ולא נעתרתי להם, כי אין טעם לדחות היוון שבעוד 3 שבועות תתכנס הכנסת. אני מציע לדון וללבן את הנושא היום.

ב. מואב:

יש לקיים את הדיון ולא צריך להתנצל על קיום הדיון. צו-הגנה אפילו לקיים את

הדיון מוקדם יותר.

ג. בארי:

גם אני בדעה שיש לקיים היום הדיון בנושא זה. יתר על כן, גם אם יועלה הנושא במליאה וגם אם לא יועלה - אין פירוש הדבר שהוועדה תתקיל את כל הדיון מחדש. היא יכולה להמשיך מהמקום אליו הגיעה.

א. אבוח צירוף:

הערה אישית ליו"ר הוועדה: אני חושב שיו"ר הוועדה צריך היה לדחות את הישיבה במיוחד כאשר ברור שאנשי המערך לא ישתתפו. אתה יודע שגם אני שוחחתי איתך בעניין זה, אבל בגלל חשיבות הנושא, כאשר ראיתי שאתה מקיים את הישיבה, יצאתי מישיבה אחרת אשר עבורי לא פחות חשובה. אינני מציע לדחות את הדיון בנושא זה משום שאני חושש מהדיון, להיפך - אולי הדיון בוועדה השקולה הזו יגלה את הצד השני של כל הנושא. מצד אחד בוודאי תועלה הצעה לסדר-היום בנושא זה במליאת הכנסת, או שיתקיים דיון במליאה; מצד שני - אנשי המערך אינם משתתפים; מצד שלישי - היועץ המשפטי לממשלה בודק את הנושא. שלוש הגורמים יחד, ובעיקר הגורם האחרון, יש בהם די סיבות לדחות הדיון בנושא. אני מכיר את חברת-הכנסת הרליץ - יש לה דעות ברורות בנושא וחבל שהיא לא תהיה כאן בזמן שמיעת הדברים. אנחנו בין כה וכה נתחיל את הדיון מחדש. אם נרצה או לא נרצה - נצטרך לחזור על הדיון בישיבות נוספות בגלל החברים שאינם ומכיוון שנהיה חכמים יותר לאחר שהיועץ המשפטי לממשלה יסיק את מסקנותיו. היה הוגן יותר לדחות את הישיבה. אני מציע לשקול זאת באופן אובייקטיבי ביותר. אני מעוניין מאוד שוועדת הפנים תקיים דיון בנושא, אבל לא היום.

היו"ר י. תמיר:

המערך, כסיעה, לא ביקש לדחות. חבריך מהמערך ביקשו. לו הסיעה היתה פונה, כסיעה, היינו נעתרים לבקשתה. חבר-הכנסת דוד קורן נמצא עתה בוועדת הכספים והודיע שיבוא אחר-כך. הנימוק הזה איננו תופס. גם הנימוק השני איננו תופס - היועץ המשפטי לממשלה, פרופ' ברק, איננו היועץ המשפטי של הכנסת. יש לנו שיקולים של בית מחוקקים שאינם עולים בקנה אחד עם השיקולים של הממשלה. לכן הנימוק הזה של חבר-הכנסת אבו-חצירה איננו טוב. הוא מחזק בי את המחשבה לקיים דיון בלתי תלוי ולא שנהיה תלויים בממשלה.

יש משהו בדברי החברים שאמרו שעוד נחזור לדון בנושא זה בצורה זו או אחרת. אז נחזור. הדיון החוזר לא יגרע ולא יוסיף לדיון הזה.

ד. קורן:

אינני יכול להיות בעת ובעונה אחת בשתי ועדות. אני בעד זה שכל מי שרוצה להתחתך - יתחתך. בוועדת הכספים מתקבלות עתה החלטות ואני חייב להימצא שם. אני מצטער שאינני יכול להשתתף בישיבת ועדת הפנים.

ד. גלס:

מעבר לנימוקים שדנתם בהם אני סבור שטוב היה שאם הבעיה הזאת היה מציג שר הדתות הנמצא בחו"ל בשליחות הממשלה, אשר בוודאי היה סוקר את העניין מאספקטים נוספים, גם כמי שאחראי אחריות פרלמנטרית לפני הכנסת.

אני מוכן למסור לכם אינפורמציה כסיסית ביחס לנושא הזה שקוראים לו בטעות: פסולי חיתוך. אני חייב להסתייג משני ביטויים: (1) פסולי חיתוך; (2) רשימות שחורות. אינני יודע מהיכן זה שאוב. (א. ורדיגר: מהמטרה.) כל מי שנמצא ברשימה הזאת אין עליו שום כתל שחור והוא איננו פסול - יש לגביו בעיה שמתעוררת ואחר-כך הוא יכול להקים בית בישראל. (ב. מואב: הרב פלדי קורא לזה רשימות שחורות.) מי שקורא לזה פסולי חיתוך ורשימות שחורות - עושה עוול לאנשים האלה.

במה מדובר? - מדובר ברשימות המתנהלות שנים רבות, עוד לפני קום המדינה. מעולם לא הוסתר קיומן. נושא זה הועלה בכנסת לפני כמה שנים ושר הדתות דאז, ד"ר ורהפטיג, לא הכחיש מעולם מציאותה של רשימה זו. כן עלה נושא זה בעתונות ובראיונות שקויימו עם ד"ר ורהפטיג. הנושא הזה היה ידוע הן בעתונות והן בכנסת. (ב. מואב: האם אתה מוכן להביא מסמכים שיוכיחו זאת?) שר הדתות דאז השיב לשאלתה של חבר-הכנסת אבנרי דאז. אבנרי שאל אם ברשימות יש חיילים ושר הדתות הכחיש זאת. אין ברשימת משרד הדתות שום אדם כרות שפכה או פצוע דכה. לקחו עניין המקודש לכולנו - כמו עניין חיילי צה"ל - ועשו מזה קייזו. זהו שקר מוחלט.

גם הרשימה התל-אביבית?

ג. מואב:

ד. גלם:

לא ראיתי את הרשימה החל-אבי בית. בקרב הרשומים בארץ - אין. בתשובה לשאלתה של חבר-הכנסת אבנרי בכנסת הכחיש שר הדתות את העובדות שציינתי חגג-הכנסת אבנרי.

הרשימות קיימות שנים והן מהוות כלי עזר חיוני לעבודתם של רושמי הנישואין ולעבודתם של בתי הדין הרבניים לנישואין ולגירושין. על הצד הדתי אינני מדבר. על כך ידבר היועץ המשפטי למערכת בתי הדין, הרב מירון, הנוכח כאן. משרד הדתות פועל בחוקף סמכותו כמי שאחראי לנישואין וגירושין ורישום ענייני נישואין וגירושין ובאותה מסגרת נוצרה גם הרשימה.

אני חייב להכחיש עובדה נוספת: ברשימה של משרד הדתות אין שום מקרה שהוא תוצאה של הלשנה. הן בדרך של מכתבים אנונימיים, או בדרך אחרת. שני המקורות המוסמכים הם: או בתי הדין הרבניים המעבירים פסקי הדין המאושרים שלהם, או אינפורמציה הנבדקת כחוק על-ידי רושמי הנישואין במסגרת סמכותם. שום מקרה אחר איננו מוצא מקומו ברשימות האלה. (היו"ר י. תמיר: אתה אומר: לא הלשנה, אלא "אינפורמציה").

את החומר הנמצא ברשימות האלה אפשר לחלק לשני סוגים: א) רושם הנישואין, כאשר בא לפניו איש שנרשם לנישואין, צריך לוודא האם דרישות החוק - לא ההלכתיות - מתקיימות. לאמור, האם בני הזוג הם בגיל המתאים. יש קטינים המבקשים להינשא. יש הקפדה על הגיל ולא תמיד מסתמכים רק על תעודת-הזהות; ב) אם אין חשש של ביגמיה, שהיא גם עבירה על חוקי המדינה וגם מבחינה הלכתית. זו עבירה על החוק. יש מספר גדול מאוד של מקרים - המוצאים ביטויים גם ברשימות - של אנשים המנסים בדרך זו או אחרת לשאת אישה על נשותיהם. או כאשר האשה בחו"ל והם חושבים שבארץ יוכלו להינשא, או כאשר מדובר באנשים שלא קיבלו גט ומנסים להתחתן שוב. כאשר העובדות האלה מגיעות לידיעת רושם הנישואין, ולא תמיד הן מגיעות, משרד הדתות מפרסם את העובדה שאנשים עומדים להתחתן שבוועיים לפני כן וזה איננו מספיק כדי למנוע רמאים להתחתן. יש טרגדיות בענייני זה. ישנם מקרים רבים המסומנים בסימון: "רווק" ומתברר תוך כדי חקירת העדים והזוג שמדובר באדם נשוי, או באשה נשואה. כמובן שאין משיאים אותם, אבל מפנים אזהרה לכל רושמי הנישואין בארץ לעמוד על המשמר, כדי למנוע פתח שיינשאו במקום אחר בארץ. אנשים כאלה חייבים להיות ברשימה.

ענייני נישואין וגירושין במדינת ישראל הם בסמכות בתי-הדין הרבניים על-פי דין תורה. בדין תורה יש סייגים שאדם יכול להסכים או לא להסכים להם ואף על פי כן פועלים לפיהם בתי הדין הרבניים ורושמי הנישואין. א) נישואי כהן וגרושה; ב) נישואי עריות, לדוגמה - המשולש: אסורה לבעל ואסורה לבעל. כאשר זוג מתגרש עקב נישואי האשה עם גבר אחר - אסורים נישואיה לבעל ולבעל. מודיעים לרושמי הנישואין שהיא אסורה לבעל ואסורה לבעל; ג) אין נישואין בין נוכרים ויהודים. אם נוכרי מנסה להינשא ליהודיה ואיננו רוצה להתגייר - יש להזהיר את רושמי הנישואין מפני אותו נוכרי הרוצה לשאת יהודיה. כל אלה כלולים ברשימה.

י. בארי:

האם בעיניכם רושמי הנישואין הם חלק מבתי הדין הרבניים?

ד. גלם:

כן, הם חלק מהמערכת של בתי הדין הרבניים.

כאשר בית דין רבני מוציא פסק דין והוא רואה לנכון שיש צורך לעמוד על המשמר במקרים אותם מניתי הוא שולח העתק פסק הדין אלינו. כנ"ל רושם נישואין, כאשר הוא נתקל במקרים כאלה הוא מודיע למשרד הדתות. משרד הדתות אינו מוסיף ואינו גורע מהרשימות, אלא מעביר אותן מדי חצי שנה כחוזר המועבר לרושמי הנישואין במדינה. רישומים אלה מנעו טרגדיות רבות. לא עשינו פרסום בנושא זה, כי צנעת הפרט חשובה. יש אנשים שביודעין הורסים את העקרון של צנעת הפרט.

ב. מואב:

האם אתם מביאים לידיעת האנשים על המצאותם ברשימה?

ד. גלס: רוב רובם של המופיעים ברשימה יודעים שהם מופיעים ברשימה. הם היו בבית-הדין וקיבלו העתק של תעודת הגירושין שם כתוב: אסורה לבעל ואסורה לבעול. כאשר מדובר בנישואי ביגמיה - הוא יודע; כאשר מדובר בכהן וגרושה - הם יודעים זאת. כאשר מדובר בנוכרי שרוצה לשאת יהודיה ולא נתגייר - הוא יודע זאת. אלה הם רוב המקרים.

ב. מואב: אדם שאמו נתגיירה, האם הוא מופיע ברשימה?

ד. גלס: אם הוא נולד אחרי שאמו נתגיירה הוא יהודי לכל דבר.

אני מתנגד לטרמינולוגיה המטילה כתם על האנשים. ברשימות אלה קובעות ברוב המקרים - או איסור מוגבל, אומרים לו: אינך יכול להינשא לאשה זו, אבל עם כל אשה אחרת אתה יכול להינשא. ברגע שהוא נישא עם מישהי אחרת הוא יוצא מן הרשימה; כהן שאסור לו להתחתן עם גרושה ומתחתן עם אשה אחרת - יוצא מן הרשימה; אם נכרי מתחתן עם מישהי אחרת - אין בעיה. (י. בארי: אם כהן הצליח להתחתן עם גרושה גם הוא יוצא מן הרשימה.) אלה אינם אנשים מנוודים, אלא שיש לגביהם איסור על דבר X.

שנית, אלה אינן קביעות סופיות. כאשר מתעוררת בעיה מסוג זה רושם הנישואין בודק זאת. הוא לא אומר להם באופן אוטומטי שאינם יכולים להתחתן. אם העניין מסובך הוא מעביר זאת לבית-הדין. אין אוטומטיזציה ואין דבר שקיים לעולמים. בלי הרשימות, בלי אינפורמציה זו היה נגרם הרס מוחלט בתחום הנקרא: חיי המשפחה.

היה פסק-דין של בית-המשפט העליון, בראשית שנות ה-50, שהתייחס למר דוד גנור. בפסק-דין זה התבררה השאלה של רושמי נישואין - כן, רושמי נישואין - לא. ציטט את שופט בית-המשפט העליון חשין שאמר: המערער הוא עורך-דין וחייב לדעת כי השלטונות ביקשו לקיים בידם פיקוח גמור ומושלם על נישואין הנערכים בארץ, למען לא יהיו חיי המשפחה הפקר... כיום, במדינת ישראל, כאשר הוקם משרד הדתות המרכז את הפיקוח על המוסדות הדתיים - אין לבחון מי ראוי לשמש רשות רושמת... רק רב הבטיא - יכול; אחרים - לא. דברים אלה נאמרו.

ללא הרשימות האלה יתרבו נישואין אסורים על-פי ההלכה, שהם נישואין אסורים על-פי החוק. אפשר לשנות את החוק. כל זמן שהחוק קיים - חייבים להקפיד עליו. (ב. מואב: אני מתנגד לחוק זה.) רשימות אלה הכרחיות לביצוע החוק ולשמירת הסדר הציבורי הטוב.

היו"ר י. תמיר: מהו מספר האנשים המופיעים ברשימה?

ד. גלס: אני לא ראיתי את הרשימה התל-אביבית.

היו"ר י. תמיר: הכיצד?

ד. גלס: בישיבה הבאה אוכל להתייחס אליה. אני מתייחס לרשימה של משרד הדתות, בה אין ממזרים, אין כרותי שפכה ואין פצועי דכה, אלא רק אלה שהזכרתי.

הרשימה המצויה במשרד הדתות מונה כ-2,218 שמות. לא 10,000 ולא 15,000 שמות. רשימה זו היא מתקופת ועד הקהילה. זו רשימה ממצה לחלוטין. אין רשימות נוספות. זאת הרשימה המלאה.

לאחר שהתעורר העניין ותוך כדי העיון בנושא, התברר לנו שהרשימות האלה מיושנות ואינן אקטואליות. ביקשתי מצוות של המשרד לעדכן את הרשימה. ברשימה זו נמצאים אנשים שלא צריכים כבר להימצא בה - או שנפטרו, או שנישאו. רשימה זו ניתנה לצמצום ניכר. לאחר שהרשימה תתעדכן, בעוד כחודש, היא תצטמצם באופן ניכר. מה שישאר בה הם אותם מקרים אקטואליים שיש לעמוד לגביהם על המשמר.

היו"ר י. תמיר: האם שר הדתות חושב לחזור ארצה?

ד. גלס:
היות והממשלה מקחינה למסקנותיו של היועץ המשפטי לממשלה, היות והכנסת בפגרה והיות ושר הדתות לא רואה מקום לסערה - הוא יחזור ארצה רק בשבוע הבא לפי המתוכנן.

י. היבנר:
אני שמחה שניתנה לי ההודמנות לומר כמה דברים. (א) משרד הפנים כמשרד, ולדאבוני הרב אני כבן-אדם, סבלנו בשבועות האחרונים השמצות ללא גבול ולא הייתי מעלה זאת כאן אילמלא היו משרבבים בדברים האלה גם את ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת. נטען נגד משרד הפנים, ובעיקר נגדי, שכאילו הצהרנו לפני ועדת החוקה, חוק ומשפט, שאין אנחנו מכינים רשימות כאלה והנה מסתבר שיש רשימות כאלה. פירוש הדבר, שיהודית היבנר, בשם משרד הפנים, שיקרה ביודעין. אינני רוצה לומר מה הצעדים שננקוט נגד משמיצים אלה, אבל זה מראה לאילו דברים בלתי בדוקים נסחפים הדברים.

יהיה זה טוב מאוד אם בכמה משפטים אסביר את מהות מרשם האוכלוסין, כדי שבעתיד טענות שונות לא יישנו נגד מרשם האוכלוסין. לא באתי לשבח את המוסד הזה, אבל בתוהו ובוהו של 1948, כאשר רוב העולים שהגיעו ארצה לא נשאו באמתחתם מסמך כלשהו, חלקם לא ידעו את פרטי הרישום של עצמם - נוצר כלי של מרשם האוכלוסין, אשר לפיו ניתן למסור 14 פריטים לגבי האיש הנוגע בדבר, ורק אלה קובעים לגבי יתר המשרדים והשימושים אודות אותו תושב.

מרשם האוכלוסין לא משמש רק את משרד הפנים. תפקידו המוצהר - ותפקיד זה התקבל על דעת משרד האוצר המקציב לנו כספים כדי שנקיים בסיס נתונים ממוכן. זהו אך ורק בסיס הכולל 14 פרטיטים, כפי שהם מופיעים בחוקמרשם האוכלוסין: (1) שם המשפחה, השם הפרטי; (2) שמות ההורים; (3) תאריך הלידה ומקומה; (4) המין; (5) הלאום; (6) הדת; (7) המצב האישי (רווק, נשוי, גרוש, אלמן); (8) שם בן הזוג; (9) שמות הילדים, תאריכי לידתם ומינם; (10) אזרחות או אזרחויות, של עכשיו ושקדמו; (11) המען; (12) תאריך הכניסה לישראל; (13) התאריך שבו נהיה לתושב; (14) תושב שנרשם לראשונה ייקבע לרישום מספר זהות.

אם יש השגות נגד רישום הפריטים האלה ואם הם נראים מעטים מדי - לא זו הכתובת. אנחנו מנהלים הרישום על-פי 14 הפריטים האלה. הם נרשמים על-פי הודעת האיש בעת הרישום; חלקם - על-פי מסמך; באין מסמך - על-פי הודעת האיש. כאשר אדם נכנס למדינה רושמים שמו, תאריך לידתו ומקום לידתו על-פי מסמך; דת ולאום - על-פי דבריו. ברור שכל אותם הפריטים נמסרים על ידינו לסרט המגנטי של המחשב, שהוא בידי המרכז למיכון משרדי השייך למשרד האוצר.

פריטים אלה משמשים את כל המשרדים המעוניינים בהם, כאשר הפריטים נמסרים בהתאם לחוק. אנחנו לא מסרנו ולא נתבקשנו למסור כמעט על אף פריט מאותם פריטים שנמצאים ברשימה. (ד. גלס: אם כן יש סמכות לרושם הנישואין לבקש אותם.) לא קיבלנו שאלה משאלות הרשימה. אני לא ראיתי את שמות האנשים, אבל אם הייתה יכולה להיות שאלה היא הייתה יכולה להיות שאלה בהחלט לגיטימית, משום שרושם הנישואין רשאי לקבל את האינפורמציה, כפי שרשאי לקבל אינפורמציה כזו לא רק רושם הנישואין, אלא שר הבטחון, או מי שהוסמך על ידו; היועץ המשפטי לממשלה; או נציג המשטרה שביח-דין רבני הסמיכו לכך בעניין פלוני העומד ותלוי לפנייהם. אנחנו מוזמנים מדי פעם להופיע לפני בית המשפט; ואחרון, רושם הנישואין או מי שהסמיכו לכך.

מותר לנו למסור אינפורמציה זו - 14 הפריטים. לפי מיטב ידיעותי, לא קיבלנו אלא שאלות כגון: האם האיש רשום בתור גולדברג, או גולדנברג, או אם תאריך הלידה לא ברור שואלים אותנו מהו בדיוק תאריך הלידה. במקום שישבחו קיומו של מוסד כזה - מנסים לומר כאילו למרשם האוכלוסין יש נשמה משלו, וזה לא כך.

אומרים שהמרשם אינו נכון במאה אחוזים ואומרים שהאנשים מצליחים לרמות. יש תמיד אפשרות שמישהו משקר. מה קורה? - מצד אחד באים ואומרים: האיש הזה לא אומר את האמת. אנחנו חושבים שזה צריך להיות אחרת. נקבעה פרוצדורה בחוק מתי אפשר לתקן ואיך אפשר לתקן. על-פי יוזמתנו אנו איננו יכולים לתקן. הפרוצדורה היא באמצעות בית-המשפט.

ג. אליעד:

האם אותו דין של תיקון גיל חל גם על תיקון דת, מוצא ולאום? אם מגיעה אינפורמציה שאדם הוא נוכרי ולא יהודי - מה קורה אז?

י. היבנר:

נניח שמחר יכתוב מישהו מכתב אנונימי בו ייאמר: גב' יהודית היבנר איננה יהודיה. אנחנו לוקחים את המכתב ומתייקים אותו בתיק.

ג. אליעד:

אני רוצה שתפעלו ותכתבו לכותב המכתב שיפנה לבית-המשפט. אין לו שום זכות לכתוב אליכם מכתב כזה.

י. היבנר:

המכתב הוא אנונימי, אין כתובת. אנחנו לא פועלים ולא עושים שום דבר. תיקון דת, לאום, גיל ושם נעשה אך ורק על-פי תעודה ציבורית, על-פי בקשת האיש, או פסק-דין. במאה אחוז אין מתייחסים לשום הערות, אלא בשלוש הדרכים הנ"ל. התיק של באיש סגור ואינו נפתח. אם אדם כותב מכתב בו הוא מציין שאלמוני נשוי ולא רווק - אנחנו מתייקים את המכתב ולא פועלים כלל.

י. בארי:

אבל גורם אחר יכול לפעול על-סמך מכתב זה.

י. היבנר:

אנחנו מראים רק את השאלון עם 14 הפריטים, ולא את התיק. מכתב בעינינו איננו נחשב כמסמך. אנחנו פועלים רק על-פי החוק. איננו מודיעים לאף אדם שום דבר, פרט למה שמותר לנו למסור על-פי החוק.

באים וטוענים שהמרשם איננו מדויק ושואלים מדוע מסרנו אינפורמציה. בשביל זה המרשם קיים. 14 הפריטים המופיעים בחוק רק הם נמסרים לפונים אלינו. לא מסרנו לאף אחד לא על אדם שיש לו אשה, או אין לו אשה. בשאלון כתוב: נשוי או רווק. אם הוא לא מוסר את שם האשה - אין לנו את שם האשה. אם הוא מתחנך בארץ - מועבר אלינו האישור על נישואיו ועם מי הוא התחנך, כי אנחנו מקבלים העתק תעודת הנישואין.

אצל עולים חדשים אנחנו רושמים מה שהאיש אומר. לפי מה שידוע לי - יכול להיות שהיו פניות שאינני יודעת עליהן - לא היו פניות בעניין הפריטים של הרשימה הזאת. לו היו - היו מוסרים כפי שמוסרים למשטרה, למשרד הבטחון ולרושם הנישואין. לא נתנו אינפורמציה מעבר לאותם 14 הפריטים שבחוק.

ב. מואב:

האם את כוללת בזה את הרשימה השחורה של משרד הדתות?

י. היבנר:

לא ידעתי שיש רשימה כזו. לא היתה פניה בעניין זה. לא ידוע לי שום דבר כזה.

ד. גלס:

גם לנו לא היה ידוע.

ב. מואב:

האם לא הועברה אינפורמציה על 2,218 האנשים ממשרד הפנים למשרד הדתות?

י. היבנר:

לא ידנע לי על מתן אינפורמציה לזולת - כולל פרט או גופים אחרים. כל מסירת אינפורמציה היתה אך ורק לאחר שקיבלנו חוות דעתו של היועץ המשפטי לממשלה. יש לנו הוראות ברורות למי מותר למסור אינפורמציה. הלשכות שלנו מקבלות שאלות ומשיבות תשובות. יכול להיות שהמשטרה שואלת כתובת מסויימת, או שמשרד הדתות שואל אם מישהו יהודי או לא. מותר לנו למסור אינפורמציה. לי לא ידוע שהיתה שאלה כזו. אני מוכנה לערוך משאל בלשכות שלנו אם היתה שאלה כזו. ואם היא היתה - היא לגיטימית למסירה לרושם נישואין מוסמך, ולא לפקיד פלוני או אלמוני. לו היתה שאלה כזו היו מפנים אותה אלינו.

ד. גלס:

לידיעתכם, קיימות בארץ רשימות לא רק לגבי יהודים, אלא גם לגבי נוצרים, מוסלמים וכו'.

ד. גלס:

ידוע לכולכם שרשימות חסויות כאלה מצויות במשטרה, בגבולות, הן לא פתוחות לציבור. כל אחד שנוסע לחו"ל יראה שבדקיים; הן קיימות במס-הכנסה; הן קיימות במשרד המסחר-והתעשייה לגבי אנשים המבקשים לקבל סובסידיות ותמריצים; הן קיימות במשרד התיירות לגבי פסולי הוראה; והן קיימות גם במשרד הבריאות לא רק לגבי אנשים שהופללו על תקנות בריאות, אלא גם לגבי אלה שצריך לבדוק אותם ולהקפיד עליהם לפני שהם מקבלים רשיונות. כל הרשימות האלה לגיטימיות.

י. היבנר:

לדוגמה, מקרה שיכול להסיר כל ספק: לפני חודשים מספר פנו אלינו מרשות ועד מקומי וביקשו לדעת אם משפחה שהתיישבה באותו תחום של הוועד המקומי, לאחר שנתגיירה - המשפחה היתה ערבית בעבר ורכשה אדמות בכפר בתנאים של הקק"ל - אחר-כך נודע בכפר שהמשפחה הזאת חזרה בה ושוב איננה שייכת ללאום היהודי - השאלה של הוועד המקומי היתה אם המשפחה יהודיה או לא. הם ראו בכך בעיה של הונאה וסיכון בטחוני, כי ייתכן שהמשפחה הזאת תסכן את הכפר. היתה התכתבות של שבועות וחודשים ובשום פנים ואופן לא מטרנו אינפורמציה זו, אף על פי שהצדק היה עם הטוענים. ידענו שרצוי היה שידעו את הפרטים. מדוע לא מטרנו האינפורמציה? - כי איננו מוסרים אינפורמציה, אלא אך ורק במסגרת החוק. אין אנו מוסרים אינפורמציה ואין אנו פועלים אלא במסגרת החוק.

א. אנוחצ'רא:

האם ראש רשות מקומית לא יכול לקבל מכם אינפורמציה? - צריך לתקן זאת. אם לא מסרתם לו אינפורמציה - אין זה הוגן.

ב. מואב:

אני לא רוצה להשיג השגות. כרגע אשאל רק שאלה אינפורמטיבית: מה לגבי המועצה הדתית? המועצה הדתית היא פונקציה של משרד הדתות, הרשות המקומית ומשרד הפנים. יש אחריות מיניסטריאלית גם בתחום הזה. לא התייחסתם לרשימה של תל-אביב, שהיא שעוררה את השאלה.

א. ורדיגר:

מר גלס סיפר לנו שמדי חצי שנה מעביר משרד הדתות את הרשימה שבידו לרושמי הנישואין. דבר זה עלול לגרום לטרגדיות. לפי דעתי יש להעביר את הרשימה מיד. למה מדי חצי שנה? בינתיים במשך חצי שנה האיש שנמצא פסול עלול לרמות ולהינשא, כי בידי רושמי הנישואין לא יהיה מצוי שמו. מדוע אינכם מעבירים כל שם ושם מיד, באופן אינדיבידואלי?

היו"ר י. תמיר:

אני חוזר למספר השמות ברשימת משרד הדתות. מר גלס ציין שיש 2,218 שמות ושלא עדכנתם את הרשימה בצורה שוטפת. אם לא היתה פורצה הסערה, האם המצב היה נמשך בלי קץ? אם ציינת שמספר רב של אנשים מקרב 2,218 ודאי כבר לא צריכים להימצא ברשימה, אני מבקש אומדן של שמות האנשים שיהיו מצויים ברשימה לאחר בדיקתה וסינונה.

בכמה עותקים הודפסה הרשימה של תל-אביב?

א. אנוחצ'רא:

אני תומך בהצעתו של חבר-הכנסת ורדיגר.

המספר הזה שמשרד הדתות מסר מפתיע מבחינת מספרו המועט. אני מניח שכאשר יעדכנו את הרשימה עוד יצטמצם המספר. האם אתם בטוחים שאתם מכסים את כל המקרים האלה שיכולים לגרום לטרגדיות? האם יש לכם סטטיסטיקה לגבי המקרים שלא גיליתם ושאתם - כך יצרו טרגדיות?

ב. מואב:

האם ברשימה של משרד הדתות מופיעות משפחות שלמות, כולל יהודים, שמקור האינפורמציה הוא מרושמי הנישואין או מבתי הדין? (י. בארי: כאשר הנישואין הם מקור האינפורמציה, או שהם שואבים אינפורמציה ממקומות אחרים?) כיצד מגיעות משפחות של עולים חדשים? האם אין מקורות אינפורמציה אחרים, והאם מקור האינפורמציה הוא לא משרד הפנים?

י. בארי:

שאלתי מופנית לגב' היבנר: כאשר עולה מצה"ר שדתו יהודית ולאמו יהודי, האם אתם מבקשים תעודה או שואלים שאלה, או שאתם מקבלים את ההצהרה כמות שהיא? נניח לרגע

י. בארי:

שאותו אדם חושב את עצמו יהודי מכוח גיור, וכמובן לגבי רושמי הנישואין מתעוררת השאלה: גיור, כיצד? על-ידי מי? הדברים האלה נרשמים אצלכם?

אם התשובה לשאלה הראשונה שהיא דוגמה היא שלילית - נשאלת אותה שאלה לגבי משרד הדתות.

י. היבנר:

קודם כל חשוב אם האיש נכנס לארץ עם אשרת עולה והוא בחזקת יהודי עוד בחו"ל, משום שעל-ידי כך הוא נרשם כעולה. הוא נרשם כיהודי בגבול ללא הצגת מסמכים; אם האדם נכנס כמבקר ואחר-כך נרשם כיהודי או כעולה - לא דורשים תעודות, אלא אם יש ספיקות לגבי מהימנותו של האדם בכללותו: אם הוא בעל עבר פלילי או לא בריא; ברגע שהוא נרשם כיהודי הוא רשום אצלנו כיהודי. אם אחר-כך בית-דין מוסמך, אגב טיפול כלשהו, קובע שהוא לא יהודי - העניין הזה נכנס בגדר מסמכים שאנחנו מקבלים אוטומטית, כפי שאנחנו מקבלים בקשר לנישואין או לגירושין. מסמכים בעלמא איננו מקבלים.

י. בארי:

שאלתי הבאה מופנית למר גלס: פלוני בארה"ב גוייר לפני 10 שנים על-ידי רב קונסרבטיבי, או רב רפורמי. הוא עולה ארצה ונרשם כיהודי. אדם כזה עלול להופיע ברשימות שלכם כמי שאיננו יכול לשאת יהודיה במדינת ישראל?

אני חוזר לשאול את הגב' היבנר: כאשר את אומרת שהרשימות עוליים על סרט מגנטי ועוברים למשרד האוצר, האם זה איננו חורג מן הסמכויות שהוענקו בסעיף 31, שבו נאמר: רק לגורמים מוסמכים?

י. היבנר:

הפרוצדורה היא קצת אחרת ומכוסה בחוק. איננו נותנים את התיקים, אלא מנקבים את האינפורמציה - אותה אינפורמציה של 14 הפריטים. אינפורמציה מעבר לזה איננה מגיעה ואיננה מועברת. אם נולד ילד בבית-חולים בארץ אנחנו מעבירים נוסף ל-14 הפרטים גם את הפריט של משקלו של הילד. פריטים אלה מועלים על כרטיס מנוקב העובר למרכז למיכון משרדי ואלה מעבירים זאת על דיסקים. במרכז למיכון יש איש שמופקד על עבודה זו והוא מוסמך מטעם משרד הפנים. אותה שאלה יכולה להתעורר גם לגבי יהודית היבנר. אותה יהודית היבנר יושבת במשרד הפנים ויש לה כפיל שיושב במיכון והוא איננו מוסמך למסור כל אינפורמציה שהיא, אלא אך ורק בהסכמתנו ובתחום המותר לו.

ד. גלס:

ביחס לרשימה התל-אביבית: אמרתי בראשית דברי שביקשתי לקבל את הרשימה הזאת. אני מניח שהיא תהיה אצלי ותהיה לי אינפורמציה מוסמכת לקראת הישיבה הבאה. אני מניח שהמועצה הדתית פעלה לא כדי למנוע נישואין. אינני חושב שיש שמות רבים כל כך. ודאי שלא טוב שיש רשימה כזו. ת"א היא המקום היחידי שאין בו רשימה מוסמכת של משרד הדתות. ודאי נקפיד שהרשימה הזאת של משרד הדתות תהיה היחידה. שמעתי שחבר-הכנסת שינמן, סגן ראש עיריית תל-אביב - הודיע שברשימה זו מופיעים שמות מיושנים. אם מופיעים ברשימה כרותי שפכה ופצועי דכה - זה לא בסדר; ואם יהודים שלא נימולו - אין זה פגם. לאחר שנקבל את הרשימה ונעייין בה יאמר שר הדתות את דברו למועצה הדתית בת"א, אם יהיה מקום לכך.

אני מודה לחבר-הכנסת ורדיגר על הצעתו להעביר את הנתונים מייד, ולא מדי חצי שנה. צריך בהחלט לעשות זאת.

מדוע לא עודכנה הרשימה? - יכולתי להשיב:

כי אלה שהודיעו לנו על הכללת השמות ברשימה צריכים היו להודיע לנו על הורדת השמות מהרשימה. אנחנו מקבלים נוסף לרשימת מעוכבי החיתוך גם רשימה של הורדת שמות מהרשימה. זאת איננה תשובה שלמה, כי עקב פגם בתהליך הזה אנחנו לא מעודכנים, איננו מקבלים מבתי-הדין הרבניים ומרושמי הנישואין את המקרים שהיו צריכים לצאת מהרשימה. אנחנו נעדכן את הרשימה.

יו"ר הוועדה, חבר-הכנסת חמיר, ביקש אומדן. אינני רוצה להסתכן באומדנים. אני חושב שהרשימה תקוצץ באופן דרסטי.

האם בקרב 2,218 האנשים יש הרשומים שנים רבות?

היו"ר י. תמיר:

ד. גלס: כן. אביא לדוגמה את הזוג מחיפה שאיננו יודע מדוע הוא נמצא ברשימה. הוא צודק ואנחנו צודקים. הוא נכלל ברשימה בצדק. המדובר בזוג שהיה נשוי והתגרש ולאחר זמן הופיעו מחדש לפני רוסם הנישואין כאשר האשה בהריון. רוסם הנישואין אמר שיש לבדוק את האבהות. צריך לדעת אם אותה אישה נישאה שוב, ואם הילד הוא של מי שרוצה לשאת את האשה מחדש. לבית-הדין היו חששות. האב הצהיר שהוא האב ובית-הדין קיבל זאת.

נ. אליעד: בשנת 1975, כאשר האב טוען על אבהותו אין לך שום זכות לבדוק זאת.

ד. גלס: זו חובה. מכל מקום, כאשר הכירור הגיע לפני בית-הדין - הותרו נישואיהם והם נישאו. לבית-הדין היו חששות ועד לבירורן הם לא אמרו לזוג שאסור לו להינשא, אלא אמרו להם שמותר להם להינשא זה עם זה ולא שהאשה תישאר עגונה עם ילד. מה שלא בסדר הוא שהם כלולים כמה שנים ברשימה, וצריכים היו כבר לצאת מהרשימה.

היו"ר י. תמיר: מה שלא בסדר הוא שאנשים מצביעים שנים ברשימה ואינם יודעים על כך.

ד. גלס: האנשים כן יודעים. יש להם תעודה בה כתוב שאסור להם להינשא עם פלוני-אלמוני. כהן לא יכול להינשא לגרושה; ונכרי אינו יכול להינשא ליהודיה; ואדם נשוי לא יכול להינשא שוב. התרעומת שלנו מופנית נגד הטלוויזיה, שכאשר מדובר באנשים דתיים הם לא בודקים אמיתות העובדות.

היו"ר י. תמיר: מישהו קיבל את הרשימות של תל-אביב, הן הובאו לידינו של חבר-הכנסת. חבר-הכנסת לא הביא זאת לא לכנסת, לא לוועדת הפנים, אלא הלך איתן לטלוויזיה.

ב. מואב: אני חושב שזה לא מדויק.

היו"ר י. תמיר: חבר-הכנסת פעיל מסר את הרשימה לטלוויזיה. אינני נגד הטלוויזיה. אני חושב שהטלוויזיה צריכה לשדר שידורים מאוזנים.

ד. גלס: לשאלת חבר-הכנסת אבו-חצירה - האם אנחנו מכוסים? - בפירוש לא. נוכלים קיימים תמיד ובוודאי מצליחים לפעמים.

לשאלת הממזרות: אינני רוצה לנקוב באמדנים ואפילו לא במספרים. יש במדינת ישראל הרבה מאוד ממזרים. מה קרה שהם לא נמצאים ברשימות שלנו והם נישאים? משום שדייני ישראל לא רוצים להרבות ברישום ממזרים. הפרשה של האח והאחות גם היא נפתרה. אני יודע שבית-הדין עושה כל המאמצים כדי לא לקבוע ממזריות. הוא פועל בניגוד להלכה במידה מסויימת. בת-הדין רוצים בתקנתם של ישראל ואינם רוצים להרבות רישום ממזרים.

לשאלתו של חבר-הכנסת בארי בעניין הגיור: מי שגוייר בגיור רפורמי או בגיור קונסרבטיבי ונרשם בארץ כיהודי - בהחלט עלול להופיע ברשימות. כאשר שואלים את האדם אם הוא יהודי, אז שהבירור מגיע לבית-הדין, או שהאדם משיח לפני רוסם הנישואין שהוא גוייר גיור רפורמי. גיור רפורמי אינו מוכר. העובדה שבתעודת-הזהות הוא נרשם כיהודי - יש כאן צביעות. אומרים שהרישום בתעודת הזהות איננו מחייב. פקיד הרישום רוסם הפריטים לצרכים סטטיסטיים, וכאשר העניין מגיע לנישואין - בודקים ומגלים. אם מגלים שהוא גוייר בגיור רפורמי - על-פי ההלכה אין זה גיור הלכתי.

י. בארי:

שאלתי היתה לא אם תוך כדי החקירה מתברר, אלא איש שגוייר ובא בפעם הראשונה לפני רושם הנישואין - לא שהעניין כבר עבר את בית-הדין - האם שמו ימצא ברשימה של רושם הנישואין?

ד. גלס:

לא יכול להיות דבר כזה. אם העניין לא התברר לפני בית-דין - שמו לא ימצא ברשימה.

היה מקרה שאב הבריק לרושם הנישואין שביתו נשואה ורושם הנישואין הכניס את שמה לרשימה. זה יכול להיות גם כאן.

לשאלת חבר-הכנסת מואב לגבי עולים חדשים: העובדה שאדם נכרי - גם משפחתו נכנסת לרשימה. העובדה יכולה להתברר גם בבית-הדין, או אצל רושם הנישואין. במקרה כזה הוא וגם ילדיו נכנסים לרשימה, אבל הוא מוצא מן הרשימה לאחר שנתגייר.

ב. מואב:

האם כל האינפורמציה היא רק על-פי פסקי-דין, או הודעות שהועברו על-ידי רושמי הנישואין?

ד. גלס:

ברשימה שלנו, בפירוש - כן.

נ. אליעד:

מי שרושם קובע אם האיש נכרי. מדוע זכותו האלמנטרית של האיש לערער לא ניתנת לו? האם כל אדם שנמצא ברשימות יודע שהוא רשום? האם יש מוסד שאפשר לערער לפניו? אולי נפלה טעות? אדם שכתוב לגביו שהוא "קראי", האם הוא יודע שהוא נמצא ברשימה?

ד. גלס:

אינני יודע אם הוא יודע שהוא נמצא ברשימה, אבל הוא יודע שהוא קראי.

נ. אליעד:

לא זו השאלה שלי.

היו"ר י. תמיר:

חבר-הכנסת אליעד רוצה להגיע למצב כזה שכל מי שמופיע ברשימה יידע שהוא רשום.

נ. אליעד:

שמעתי רמז מהרב מירון ותפסתי מה הכוונה. נניח שאדם בא להירשם לנישואין ומתברר שהוא גוייר באופן רפורמי. לאותו אדם יש אח ואחות שגם הם גויירו גיור רפורמי. אותו רושם נישואין רושם את כל המשפחה ברשימה. יוצא, שרושם הנישואין רושם לא רק אותו אדם ספציפי שהוא שומע ממנו שהוא מגוייר, אלא גם את כל הסובב אותו במשפחתו. יכול להיות שיש טעויות ויכול להיות שיש עלייה, אבל אינכם נותנים לו אפשרות לערער. אתם עוברים על יסוד אלמנטרי - לתת אפשרות לאדם לבוא ולהגיד: אתם רוצים לכלול אותי ברשימה, תנו לי הזדמנות להוכיח שאין זה נכון. אבל אתם אפילו לו מודיעים לו שהוא כלול ברשימה.

ד. גלס:

העובדה שהוא מופיע ברשימה איננה פסק-דין של בית-המשפט.

י. בארי:

דובר על מברק מארצות-הברית. ממי עשוי להגיע מברק כזה? נניח שהמברק נשלח לבית-דין רבני, האם תוכן המכתב עובר לכל רושמי הנישואין?

ד. גלס:

ביחס לאותו מקרה קונקרטי - לא סתם למברק - בתי הדין לא מתייחסים לרכילות ולאיןפורמציה שאיננה נמצאת בדיון בבית-המשפט.

י. בארי:

נניח שיבוא מחר מישהו ויטען: אימו של שכני איננה יהודיה, אני יודע על כך עוד מחו"ל.

ד. גלס:

אינפורמציה זו לא תיכלל בשום מקום. אני אומר זאת במלוא האחריות.

י. בארי: יהיה המצב עד היום אשר יהא, האם אתם מוכנים לשקול מה שמשמע מהעובדה שכל אדם מופיע ברשימה? האם תוכלו להודיע לאדם: דעת לך שאתה מופיע ברשימה זו וזו?

ד. גלס: אינני יכול להשיב.

היו"ר י. תמיר: מדוע לא תודיעו לאלה המצויים ברשימה על מצבם האישי כדי שיוכלו להשיב?

ש. מירון: נתקלתי בדוגמאות שאינן מאפשרות סידור כזה. ברגע שהתחילו לפרסם השמות באו אלי אנשים לבית-הדין, אנשים שהיו להם עניינים בבית-הדין, וביקשו ממני לדעת מה אנחנו יכולים לעשות כדי שהדבר לא ייצא לעתונות אף על פי שהבעיות שלהם כבר נפתרו - או שהוא אסור לאשה מסויימת, אבל כבר התחתן עם אישה אחרת, הוא לא רוצה שהדבר יתפרסם, הוא אפילו לא רוצה שאשתו תדע על כך. אם ישלחו לו הודעה על מצבו - מסבכים את חיי המשפחה שלו. למעשה, אלה שמופיעים ברשימה מבקשים לא לעשות זאת. חלק מהמקרים כבר לא אקטואליים ואי-אפשר למסור שמות. הרשימה כוללת גשים שסטו ונאסר עליהן להינשא לבעל ולבועל. היא לא תגיע לנישואין, אבל ברשימה היא מופיעה. אין זה אקטואלי. יכול להיות שלא תבקש להינשא לאיש הזה. קיומה של הרשימה לא נשמרה בסוד, אבל הרשימה עצמה נשמרה בסוד. האנשים המופיעים ברשימה מודעים לכך ואין צורך למסור להם הודעה על כך. דבר נוסף, זוהי רשימה של גשים, במקרה ויופיעו להירשם, בה כתוב שהן אסורות לבעל ולבועל. זה מתבטא בגירושין. אין פסק-דין סופי בעניין. אם זה עניין של הודעת האשה - האשה אסור לה להינשא לבעל או לבועל והם לא יכולים להכחיש ההודעה שלה. הודעתה קיימת. האיסור לא נוגע לאיש, אלא האשה אסרה על עצמה. אם תתקבל ההצעה להודיע לרשומים - זה יביא נזק ודיונים לא רלבנטיים. כאשר יש איסור לגבי אדם ספציפי - הדבר אינו בא לידי ביטוי ברוב המקרים והדיון מיותר. אם הופיע ברשימה והתחתן עם מישהי אחרת - אם יהיה סדר תקין זה לא יבוא לידי ביטוי ואחר-כך הוא יוצא מן הרשימה.

ד. גלס: לא אני ולא הרב מירון יכולים להתחייב לכאן או לכאן. יש לדון בהצעה זו עם בתי הדין הרבניים. אם תוגש הצעת חוק לפסולי חיתון היא תצריך קיום רשימה אמיתית. (נ. אליעד: זו לא תהיה בעיה.)

היו"ר י. תמיר: אני מודע לכם על הדברים מאירי העיניים ומודה שהפרסומים בעתונות ובטלוויזיה הגיעו לממדים מופרזים.

נ. אליעד: אני מסתייג מההגדרה שהפרסומים הגיעו לממדים מופרזים.

היו"ר י. תמיר: כל הדברים בעלי אופי אישי טוב שילובנו. לא זה העיקר. הדיון יסוכם בישיבה נוספת שאזמן.